

Melih Cevdet Anday (Muzaffer Melih Anday)

(d. 5 Temmuz 1331/1915 – ö. 28 Kasım 2002)

Şair, Yazar, Çevirmen

5 Temmuz 1331 (1915)'de Çanakkale'de dünyaya geldi. Asıl ismi Muzaffer Melih'tir. İbrahim Cevdet ve Hatice Nadide çiftinin dördüncü oğlu olan Muzaffer Melih'in, İstanbul-Fatih nüfusuna kaydı doğumundan iki yıl sonra -03.10.1333 tarihinde- yapıldığından kaynaklarda doğum yeri İstanbul olarak belirtilmektedir. Köklü ve imtiyazlı bir aileye mensup olan şairin, büyük dedesi Osmanlı ordusunda Mirlivalığa kadar yükselen Mehmet Raşit Paşa (d. İst. 1257/1841), Osmanlı Devleti'nin ilk eczacı paşası olmak gibi bir seçkinliğe de sahiptir. Mehmet Raşit Paşa ve Emine Hanım çiftinden dünyaya gelen Şevket Bey (d. 1279/1863) ve Mehmet Kadri Anday (d. 1290/1874) da Osmanlı'nın sosyal yaşamındaki yenileşme sürecinde önemle rol oynamış isimlerdir. Şevket Bey, İbrahim Cevdet'in babası ve Muzaffer Melih Anday'ın dedesidir. Büyük amcalarının ilki olan Mukim Paşa, II. Abdülhamit'in özel doktoru; Mehmet Kadri ise, tıp eğitimi için gittiği Fransa'da İttihat ve Terakki'nin gizli yazışmalarını da düzenleyen önemli bir isimdir. 1290/1874'te doğan Mehmet Kadri, Melih Cevdet'in yetişmesinde ve ailenin Anday soyadını almasında belirleyici isim olmuştur. Mehmet Kadri Anday, Türk Tıp Tarihinde ilk çocuk hastalıkları uzmanı ve Çocuk Hekimleri Encümeni'nin (Pediatri Kurumunun) kurucu başkanı gibi görevler de üstlenir.

1923'te ilkokul öğrenimine, Kadıköy, Mühürdar'da, 35. İlk Mektepte başlayan Muzaffer Melih Anday, ortaokula Kadıköy Sultanisi'nde devam eder. Tepegöz Hayri adı ile de ilk kalem denemelerine bu yıllarda başlar. 1930'da babasının tayini dolayısıyla Ankara'ya giden Melih Cevdet ortaokulu ve liseyi Ankara Erkek Lisesi'nde tamamlar. Orhan Veli ve Oktay Rifat'la da bu okulda tanışır ve *Sesimiz* dergisinin yazarlar kadrosuna katılır. 1934'te liseden mezun olan Melih Cevdet, önce Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde daha sonra aynı üniversitenin Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde yükseköğrenime başlar ancak öğrenimini tamamlamaz.

Devlet Demiryollarında 2-5 Memuru olarak 1 Eylül 1936'da göreve başlayan şair, Kasım 1936'da Garip üçlüsünü bir yıl sonra edebiyat kamuoyuna tanıttak olan "Ukde" isimli şiirini *Varlık* dergisinde yayımlar. Ağustos 1937'de Devlet Demiryollarının olanakları ile Belçika'nın başkenti Brüksel'e gider ve üç ay gibi kısa bir süre sonra yurda dönmek zorunda kalır. Melih Cevdet Anday'ın Kasım 1936'da yayımlanan "Ukde" isimli şiiri, Garip üçlüsünün de *Varlık* dergisinde yayımlanan ilk şiiri olma özelliği gösterir. Nahit Sırrı Örik tarafından edebiyat kamuoyuna ve *Varlık* dergisinin sahibi Yaşar Nabi Nayır'a önerilen üçlünün ilk şiirleri, Yaşar Nabi'nin "...şiirimize getirdikleri yeni havayı daha iyi belirtecektir." cümlesi ile edebiyat kamuoyuna tanıtılır. Bu tanıtma yazısı daha sonra Garip şairlerine yönelik yapılacak eleştirilerde "edebiyatımıza hava getirdiler" denilerek sıklıkla tekrar edilir.

Garip şairlerinin bu yıllarda yayımlanan şiirleri, şairleri tarafından sevinçle karşılanıyor olmasına rağmen, "aradıkları/görmek istedikleri" şiirler değildir. Onlar, Oktay Rifat'ın tanımlaması ile "bambaşka" bir şiir özlemi içindedirler. Melih Cevdet Anday bu dönem hakkında: "Şiirden çok şey ummuştuk. İstedığımızı bulamamıştık. Rahatsızlığımızı yok etmek için hem saadet anlayışımızı, hem şiir anlayışımızı değiştirmemiz gerektiğini sık sık konuşurduk." der. Garipçilerin "bambaşka bir şiir" anlayışı ile yazdıkları şiirleri, *Varlık*'ta daha önce yayımlanmış şiirlerinden dokuz ay sonra, aynı derginin 15 Eylül 1937 tarihli sayısında ilk kez görülmeye başlar. "Şiirler" genel başlığı ile yayımlanan on şiirin altında Orhan Veli, Oktay Rifat ve Mehmet Ali Sel imzaları bulunmaktadır. Melih Cevdet Anday'ın ise, bu tarihte yurt dışında olmasından dolayı şiiri görülmez. Ancak, Eylül 1937'de yayımlanan şiirler, "Bu

sayfayı Şair Melih Cevdet'e ithaf ediyoruz" notu ile yayımlanarak, bambaşka şiir tarzının temsilcileri arasında Melih Cevdet'in de olduğu vurgulanmak istenir. Anday'ın Kasım 1937'de yurt dışından dönmesi ile birlikte, üç şairin ismi *Varlık* dergisinde bir arada görülmeye başlar.

Sürelî yayınlardaki şiirleri ile garip karşılanan üçlü, Cavit Yamaç'ın önerisi ve Orhan Veli'nin üçlünün şiirlerini Mayıs 1941'de *Garip* adıyla kitaplaştırması, üçlünün bu isimle anılmalarını sağlar. *Garip*'in yayımlanmasından önce askere alınan Anday, iki kez çağırıldığı askerlik görevinin ilkine 1 Eylül 1939'da Aydın'da başlar. İlk terhisten sonra dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'in önerisiyle Millî Eğitim Bakanlığı'nda Maarif Matbaası Neşriyat Şubesi Müdür Muavinliği görevini üstlenen Anday, II. Dünya Savaşı'ndan dolayı ikinci kez askere alınır.

Millî Eğitim Bakanlığında aynı birimde çalışan ilk eşi Sabahat Tertemiz'le Ekim 1945'te evlenir. Şairin ilk evliliğinden bir yıl sonra da ilk şiir kitabı *Rahatı Kaçan Ağaç* yayımlanır. Sabahat Hanım'ın 28 Mayıs 1956'da ölmesinden üç yıl sonra Yaşar Gedikoğlu ile evlenen şair, Yaşar Hanım'la birlikte çeviriler yapar. 25 Ocak 1983 tarihine kadar evli kaldığı Yaşar Hanım'dan İdris (İst. 13.12.1959) adlı çocuğu dünyaya gelir. Yaşar Hanım'dan boşandıktan sonra ise üçüncü ve son eşi Suna (Beğensel) Akkan'la 16 Haziran 1983'te evlenir.

Melih Cevdet Anday'ın devlet memurluğundaki ilk görevi 1 Eylül 1936'dan 17 Ekim 1938'e kadar süren Devlet Demiryolları 2-5 Memurluğudur. Bu görevinden istifa ederek ayrılan şair, dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'in önerisiyle Maarif Matbaası Teknik Büro Şefliği'nde çalışmaya başlar. Altı ay sonra aynı büroda fotoğrafçı olarak çalışmasını sürdürür ve 23 Temmuz 1943'te Çocuk Neşriyatı İhtisas Müşaviri olur. 30 Aralık 1943'e kadar kaldığı bu görevinden sonra, sırasıyla Maarif Matbaası Ankara Şubesi'nde Karşılaştırmacılık (1 Ocak 1944-30 Mart 1944), B. T. O. Neşriyat Şubesi'nde Müdür Muavinliği (30 Mart 1944-28 Ekim 1944), Maarif Matbaası Neşriyat Şubesi'nde Müdür Muavinliği (28 Ekim 1945- 18 Temmuz 1947) görevlerinde bulunur.

1946 seçimlerinden sonra Ankara Genel Kitaplık Memurluğuna atanan Anday, 17 Eylül 1951'e kadar sürdürdüğü bu görevinden istifa ederek ayrılır. Böylece ortaöğrenim için geldiği Ankara'dan 21 yıl aradan sonra ayrılarak, İstanbul'a döner ve 51 yıl sürecek olan İstanbul yaşamı böylece yeniden başlamış olur. İstanbul'da Eylül 1953'ten itibaren *Akşam* gazetesinin "Sanat ve Edebiyat" sayfasını yöneten Anday, daha sonra, kısa süreliğine de olsa Yapı Kredi Bankası'nın Doğan Kardeş Yayınlarının kitap bölümünde Vedat Nedim Tör ve Şevket Rado ile birlikte çalışır. 18 Aralık 1957'de *Tercüman* gazetesinde önce kendi adıyla, 24 Haziran 1958'den itibaren de Yaşar Tellidede takma adı ile köşe yazıları yazar. Bu tarihte, Murat Tek imzasıyla da romanlarını tefrika eder.

Gazetecilik hayatına *Büyük Gazete*, *Yeni Tanin*, *İkdam*, *Vakit*, *Yeni Memleket*, *Vatan*, *Yeni İstanbul*, *Ulus*, *Dünya* gibi birçok gazetede köşe yazıları yazarak devam eden Anday, 1954'te başladığı İstanbul Belediyesi Konservatuar Müdürlüğü'ndeki Tiyatro, Avrupa Edebiyatı, Diksiyon ve Fonetik öğretmenliği görevlerinin yanı sıra 10 Şubat 1961'den itibaren de Nadir Nadi'nin önerisiyle *Cumhuriyet* gazetesinde yazmaya ve çalışmaya başlar. 29 Nisan 1997'ye kadar bu gazetede haftalık köşe yazıları yazar ve birçok romanını da bu gazetede tefrika eder. Gazeteciliğinin yanı sıra, Türk Edebiyatçıları Birliği Başkanlığı görevinde de bulunan Anday, 1964-1969'da TRT Yönetim Kurulu Üyeliği yapar, 1979-1980'de ise UNESCO Genel Merkezi'nde Eğitim Müşaviri olarak çalışır.

"Ozan her şeyden önce ölmemeye bakmalıdır, çünkü yaş bir gün ona, dünyada yapılacak işlerin en yücesinin şiir olduğunu gösterecektir." diyen Melih Cevdet Anday, solunum ve böbrek yetmezliği tanısıyla tedavi gördüğü Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Koşuyolu Hastanesi'nde, 28 Kasım 2002'de ölür. Mezarı, Büyükkada Mezarlığı'ndadır.

Cumhuriyet devri Türk şiirinin önemli isimlerinden birisi olan Melih Cevdet Anday, edebiyat tarihlerimizde Garip Şiirinin ya da diğer adıyla I. Yeni Şiirinin üç isminden birisi olarak bilinir. Yazın hayatına -şiirle- lise yıllarında başlayan Anday, “Sarı-Siyah” ve “Hatırlama” adlı ilk şiirlerini *İnkılâp* dergisinde yayımlar. Melih Cevdet Anday’ın, kitaplarına alınmamış ve birçok kaynakta ilk eseri olarak gösterilen “Ukde” şiirinden önce yazdığı dört şiiri ise ilk kez Mitat Durmuş tarafından tespit edilmiştir.

Anday’ın yazın yaşamının ilk yıllarında önemli olan diğer bir süreli yayın ise lise yıllarında arkadaşlarıyla birlikte çıkardıkları *Sesimiz* dergisidir. Bu derginin yedinci sayısından itibaren görülen Anday, Nisan 1933’ten Mayıs 1936’ya kadar 4 şiiri ile değişik süreli yayınlarda şiirlerini yayımlatır. 15 İkinciteşrin 1936 tarihinden itibaren *Varlık* dergisinde yazı ve şiirleri görülmeye başlayan Anday, edebiyat kamuoyunun karşısına da bu dergi ile çıkmış olur. Bu açıdan *Varlık* dergisi bir bakıma Garip şiirinin de tarihi/talihi olur.

Varlık, Servet-i Fünun Uyanış, S.E.S. (Sanat-Edebiyat-Sosyoloji), İnsan, Gün, Yurt ve Dünya, Akşam, Ulus, Meydan, Hür Türkiye, Yeni Adam, Kaynak, Yaprak, Yelken, Yeditepe, Yeni Ufuklar, Dost, Yeni Dergi, Dönem, Soyut, Papirüs, Türk Dili, Milliyet Sanat, Gösteri, Sanat Olayı, Çağdaş Eleştiri, Adam Sanat, Gergedan, Argos, Defter, Ludingirra, Yaşasın Edebiyat gibi dergi ve gazetelerde şiirlerini yayımlatan Melih Cevdet; *Yağmur ve Toprak, Mavi, Eylem, Yeni Edebiyat, Doğu ve Batı, Yön, Oluş, Büyük Gazete, Vatan, İkdam, Yeni Memleket, Türk Sesi...* vb. süreli yayınlarda da düz yazılarını yayımlatır. 1950’li yıllardan son şiirinin yayımlandığı 1997’ye kadar çeşitli gazetelerde sanat-edebiyat sayfası hazırlayıcısı, köşe yazarı, roman yazarı vb. olarak çalışmasına rağmen, şiirlerini gazetelerde yayımlatmaz. *Akşam, Tercüman, Büyük Gazete, Yeni Tanin, İkdam, Vakit, Yeni Memleket, Vatan, Yeni İstanbul, Ulus, Dünya* gibi gazetelerde yazı faaliyetini sürdüren Melih Cevdet Anday, 10 Şubat 1961’den sonra da *Cumhuriyet* gazetesinde köşe yazarlığı yapar. Bahsi geçen süreli yayınlarda Tepegöz Hayri, Murat Tek, Yaşar Tellidede, Gani Girgin, Zater, Niyaz Niyazoğlu, Laf Ebesi, H. Mecdi Velet, M.C.A., Melih Cevdet, M. C. Anday, M. Cevdet Anday, Melih C., Melih C. Anday imzalarını kullanır.

Edebiyatın bütün türlerinde başarılı örnekler vermiş olan Anday, asıl “uğraş alanı” olarak şiirinin bilinmesini ister. Anday, şairi, “bir politika adamı kadar milletinin sözcüsü” olarak görmesi ve şiire de bu düzlemde bakmasına rağmen, daha sonraki dönemlerde değişen şiir anlayışına paralel olarak şair ve şiir tanımlamalarını da değiştirir. Ona göre şiir, daima bir araştırma ve yeni oluşumlara açılabilme olanakları sonsuz olan bir kaynaktır. Tanımlamanın, yaşanan zaman içinde bir anlam ileticisi olduğuna inanan şair, yaşanan zaman aralıklarından ve yapılan tanımlamalardan şiiri kurtararak daha geniş bir çerçeveden şiire bakılması gerektiğini vurgular. Şiirin, geçmişte bir noktadan başlanarak tarihinin yazılamayacağını söyleyerek, gelecekte de biteceği öngörüsünde bulunulamayacağını belirtir. İlkel insanın bir sözünün modern insan için belki de bir açılım olabileceğine inanan Anday, “Eski Mısır şiirinin altına bugünün imzası atılabilir” derken zaman aralıkları atlanmış kapsayıcı zaman içindeki şiirin varlığına yönelmeyi esas alır.

Melih Cevdet Anday’ın “Tohum” adlı şiirinin yayımlanması ile başlayan Garip’ten kopuşu 1960’lı yıllarda çok daha belirgin bir özellik göstermeye başlar. Anday şiirinin en fazla üzerinde durulması gereken dönemi de bu dönemdir denilebilir. Anday’ın şiirde ulaşmak istediği nokta, 1960’tan sonra başlayan değişimle birlikte kendini gösterir ve son şiir kitabı *Yağmurun Altında* ile bu şiirsel ereği doruk noktasına çıkar. 1960’tan sonraki şiirleri, anlamını kolay iletmeyen metinler olarak görüldüğünden, Anday, bu şiirlere ilişkin bir bakıma açıklayıcı “Ek”ler yazar.

Anday, *Yaprak* dergisinde yayımlanan şiirleri ve şiir çevirileri ile daha fazla sosyal/siyasî temalara eğilimlidir ve şiirsel iletisini bu noktaya konumlanmış durumdadır. “Zenci Şairlerden Örnekler” genel başlığı ile yayımlanan şiir çevirileri

belirgin bir siyasî içeriği imlemesine karşılık, özellikle *Kolları Bağlı Odysseus*'tan sonraki şiirlerinde bu içerik şiiri kurmada kullanılan bir öğeden öteye geçmez. Anday şiirinde, özellikle *Kolları Bağlı Odysseus*'un yayımlanmasından sonra başlayan değişim, Garip dönemi içindeki poetik söylemlerden de ayrılır. Şiirde anlam, dil kullanımları, okuyucu kitlenin değişimi Garip dönemine göre birçok değişikliğe uğramıştır. Şiir, *Kolları Bağlı Odysseus*'la birlikte herkesçe okunan metin olmaktan çıkmış, kendi okuyucusunu arar olmuştur. Anday şiirindeki bu değişim, aynı zamanda Anday'ın şiirsel metne bakışındaki değişimi ve şiirde, şairce amaçlanan iletinin farklılaşması ile de doğrudan ilintilidir.

Şairin ilk dönem şiirlerinde sıkça görülen humour, ironi, alay gibi mizahî öğeler, *Kolları Bağlı Odysseus*'tan sonraki şiirlerinde yerini bireyin trajik varoluş sorununun irdelemesine bırakır. Mitolojiye kaçış / yönelme ya da dayanma hep bu birey trajedisini sorunsal bir olgu olarak irdeleme ereğinin, bir tür tarihsel sorgulamasını yapma düşüncesinde saklanır. Bu sebeplerden dolayı Anday şiiri, kopuk okumalara kapalıdır. Okurundan daima metin üzerinde yoğunlaşmayı ve metinlerarası üretkenliği bekler. Şiirinin anlamını sadece sözsöz ifadelerle dayandırmak istemeyen şair, bunu biçimsel kuruluşlara da yansıtır. Okur, kimi zaman bir 'ses'in ardında olduğunu okuma eylemini tamamladıktan sonra öğrenir. Klasik şiir inceleme yöntemleri ile Anday şiirine bakmak ve onu anlamaya çalışmak, bu açıdan sonuçsuz kalır.

İlk şiiri 1933, son şiiri 1997 yılında yayımlanan Anday şiir, roman, deneme, öykü ve tiyatro türlerinde eser vererek, bu türlerden metin çevirileri yaparak çok yönlü bir sanatçı kişiliğe sahip olduğunu kanıtlar. Birçok yabancı dilden (Rusça, İngilizce, Fransızca, Farsça, Arapça, Yunanca) değişik türlerde eserler çevirmiş olan Anday, bu çevirilerini kimi zaman tek başına, kimi zamansa birkaç arkadaşı (Orhan Veli, Oktay Rifat, Erol Güneş, Sabahattin Eyüboğlu, Mîna Urgan, Vedat Günyol, Hilmi Yavuz, Halit Çakır) ve ikinci eşi Yaşar (Gedikoğlu) Anday ile birlikte yapar. Kitaplaşan çevirileri dışında, süreli yayınlarda kalmış değişik türlerde çeviri örnekleri de vardır.

1960'larda roman ve tiyatro türlerine de yönelen Anday'ın romanları iki aşamada ele alınabilir. Birinci aşamayı, gazeteciliğinden kaynaklanan günlük gereksinme ile kimi yazılarını yayımlarken yaptığı gibi takma ad kullanarak önce *Tercüman*, daha sonra da *Cumhuriyet*'te tefrika edilen romanları oluşturur. Genel olarak, Cumhuriyet döneminin toplumsal koşulları içinde birey olma/vatandaş olma evrelerinden geçmekte olan insanların birbirleriyle olan günlük ilişkilerinin sergilendiği bu romanlarında (*Yağmurlu Sokak*, *Meryem Gibi*, *Birbirimizi Anlamalıyız*), olay akışı kırık çizgilerle ilerlemekte, yer yer şaşırtıcı biçimlere bürünmekte, çözümler romanın sonunda verilmektedir. Kendi imzasıyla yayımladığı *Aylaklar*, Anday romancılığındaki ikinci dönemi başlatmasıyla ayırıcı öneme sahiptir ve söz konusu dönem, sonraki romanları *Gizli Emir*, *İsa'nın Güncesi* ve *Raziye* ile sürer.

Anday tiyatrosunun özgün dokusu, dramatik durum içinde kısırlanmış oyun kişilerinin, kendi içsel yaşantıları bağlamında kotardıkları "oyun"ların diyalog düzeni içinde dile gelmesiyle ortaya çıkar. Kişilerin oynadığı "oyun"lar, yapıtta yansıyan dramatik durumun özelliklerine göre belirlenir. Anday'ın bütün oyunlarında dramatik durumu oluşturan iki temel etken, "zaman" ve "uzam"dır. Her oyun özgül bir zaman ve uzam dinamiği üzerine kurulur. İletişimsizlik, Anday'ın uyumsuz tiyatro anlayışı içinde değerlendirilen dört soyut oyununda da (*Yarın Başka Koruda*, *Dikkat Köpek Var*, *Ölümler Konuşmak İsterler*, *Müfettişler*) söz konusudur.

Cumhuriyet devri Türk edebiyatında önemli bir deneme yazarı olarak da dikkati çeken Anday, denemelerinin içeriğini; "Ben şiirde, tiyatrodan olsun, tüm yazılarımda, hep Türk kafasını yükseltmeye, inceltmeye yöneldim" sözleriyle ifade ederken denemelerde ele aldığı konuların çeşitliliğini de vermiş olur.

Anday'ın yapıtları Rusça, Sırpça, Fransızca, İngilizce, Bulgarca gibi çok sayıda dile çevrilmiş, *Mikado'nun Çöpleri* adlı oyunu Bremen Radyosu'nda Almanca seslendirilmiştir. Macarca olarak Macaristan'da sahnelenen *İçerdekiler* adlı oyunu büyük ilgi toplamıştır. *Aylaklar* televizyona uyarlanarak TRT'de gösterilmiş; aynı eser 1994'te Altuğ Savaşal tarafından, *Raziye* adlı eseri ise 1990'da Yusuf Kurçenli tarafından sinemaya uyarlanmıştır.

Eserleri

Melih Cevdet Anday'ın kitaplaşan ve süreli yayınlarda kalan tüm eserlerinin künyesine ve kronolojisine Mitat Durmuş tarafından hazırlanan *Melih Cevdet Anday'ın Şiir (Ç)evreni* adlı eserden ulaşılabilir. Yayımlanan eserleri şunlardır:

Şiir: Garip, (Orhan Veli-Oktay Rifat-Melih Cevdet Anday), Resimli Ay Matbaası, İstanbul 1941; Rahatı Kaçan Ağaç, Ölmez Eserler Yayınevi (Işıl Matbaası), İstanbul 1946; Telgrafhane, Yeditepe Yayınları Tan Basımevi, İstanbul 1952; Yanyana, Yeditepe Yayınları, İstanbul 1956; Kolları Bağlı Odysseus, Yeditepe Yayınları, İstanbul 1962; Göçebe Denizin Üstünde, Cem Yayınevi, İstanbul 1970; Teknenin Ölümü, Sander Yayınları, İstanbul 1975; Sözcükler, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1978; Ölümsüzlük Ardında Gılgamış, Adam Yayınları, İstanbul 1981; Tanıdık Dünya, Adam Yayınları, İstanbul 1984; Kolları Bağlı Odysseus: Göçebe Denizin Üstünde, Adam Yayınları, İstanbul 1985; Güneşte, Adam Yayınları, İstanbul 1989; Melih Cevdet Anday Seçmeler-1 (Kendi Seçtikleri), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1992; Yağmurun Altında, Adam Yayınları, İstanbul 1995; Rahatı Kaçan Ağaç: Toplu Şiirleri I, Adam Yayınları, İstanbul 1996; Ölümsüzlük Ardında Gılgamış: Toplu Şiirleri II, Adam Yayınları, İstanbul 1996; Seçme Şiirler, Adam Yayınları, İstanbul 1997; Bir Sis Çanı Gecenin İçinde, Adam Yayınları, İstanbul 2002

Roman: Aylaklar, Remzi Kitapevi, İstanbul 1965; Gizli Emir, Bilgi Yayınevi, Ankara 1970; İsa'nın Güncesi, Hürriyet Yayınları, İstanbul 1974; Raziye, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul 1975; Meryem Gibi, Simavi Yayınları, İstanbul 1991; Yağmurlu Sokak, Simavi Yayınları, İstanbul 1991

Tiyatro: İçerdekiler, Varlık Yayınları, İstanbul 1965; Mikado'nun Çöpleri, Kent Yayınları, İstanbul 1967; Dört Oyun (Yarın Başka Koruda/Dikkat Köpek Var/Ölümler Konuşmak İster/Müfettişler), Yankı Yayınları, İstanbul 1972; Ölümsüzler: Toplu Oyunları I, Adam Yayınları, İstanbul 1987; İçerdekiler: Toplu Oyunları II, Adam Yayınları, İstanbul 1989

Deneme: Doğu-Batı, Ataç Kitapevi, İstanbul 1961; Konuşarak, Dönem Yayınevi, İstanbul 1964; Gelişen Komediya, Varlık Yayınları, İstanbul 1965; Yeni Tanrılar, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1974; Dilimiz Üstüne Konuşmalar, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1975; Sosyalist Bir Dünya, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1975; Anadolu ve Sosyalist Ülkelerde, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1977; Maddecilik ve Ülkücülük, Sander Yayınları, İstanbul 1977; Yasak (Denemeler-Söyleşiler), Çağdaş Yayınları, İstanbul 1978; Paris Yazıları, Adam Yayınları, İstanbul 1982; Açıklığa Doğru, Adam Yayınları, İstanbul 1984; Sevişmenin Gündüklüğü ve Yüceliği, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1990; Yiten Söz, Adam Yayınları, İstanbul 1992; Aldanma ki..., Remzi Kitapevi, İstanbul 1992; Birbirimizi Anlamalıyız, Simavi Yayınları, İstanbul 1992; Geleceği Yaşamak, Adam Yayınları, İstanbul 1994; İmge Ormanları, Adam Yayınları, İstanbul 1994; Yeni Tanrılar: Yasak Adam Yayınları, İstanbul 1996; Geçmişin Geleceği, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1999; Çok Sesli Toplum, Adam Yayınları, İstanbul 2001; Felsefesiz Yaşamak, Adam Yayınları, İstanbul 2002

Çeviri: Don Juan (çev.: M. C. Anday, Erol Güney) Maarif Matbaası / Ankara 1943; Mösyö de Pourceaugnac (çev.: M. C. Anday, Erol Güney) Maarif Matbaası / Ankara 1943; Müfettiş (Revizor) (çev.: M. C. Anday, Erol Güney) Maarif Matbaası / Ankara 1944; Bir Evlenme (Jenitba) (çev.: M. C. Anday, Erol Güney) Millî Eğitim Basımevi / Ankara 1945; Bir Komedinin İlk Temsilinden Sonra Tiyatrodan Çıkış (Teatralniyj raz'ezd/Vihod iz teatra) (çev.: M. C. Anday, Erol Güney) Millî Eğitim

Basımevi / Ankara 1946; Ölü Canlar (Myortve duşı) (çev.: M. C. Anday, Erol Güney) Millî Eğitim Basımevi / Ankara 1950; Batıdan Şiirler Yeditepe Yayınlar / İstanbul 1953; Yarış (Three men on a horse) Maarif Matbaası / İstanbul 1959; Penceredeki Işık,Varlık Yayınları, İstanbul 1961; İngiliz Edebiyatından Denemeler, Oluş Yayınları, İstanbul 1964; Barabbas/Cüce (Yaşar Anday'la birlikte) Nobel / İstanbul 1965; O Günler, Nobel / İstanbul 1966; Uygarlık (çev.: M. C. Anday, Mîna Urgan, Vedat Günyol, Hilmi Yavuz, Halit Çakır) Çan Yayınları, İstanbul 1966; Fareler ve İnsanlar Üzerine,Yankı Yayınevi, İstanbul 1967; Tanrı Gelini Sibyl, Cem Yayınları, İstanbul 1969; Langston Hughes: Seçme Şiirler (Ortak Çeviri) (hzl.: Talat Sait Halman)Yeditepe Yayınları, İstanbul 1971; Buz Sarayı, Cem Yayınevi, İstanbul 1972; Babalar ve Oğullar,Varlık Yayınları, İstanbul 1974; Söylev Sanatı Üstüne, ? / İstanbul 1982; Bütün Oyunları (çev.: M. C. Anday, Erol Güney) Maarif Matbaası / İstanbul 1982; Diyaloglar (Ortak Çeviri) Remzi Kitapevi, İstanbul 1989

Gezi Yazısı: Sovyet Rusya, Azerbaycan, Özbekistan, Bulgaristan, Macaristan, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1965

Hatıra /Anı: Akan Zaman Duran Zaman: Anı, Adam Yayınları, İstanbul 1984

Mitat DURMUŞ

Kaynakça

“Şiir Ölüyor mu”, **Ulus**, S.5898, 30 İkkânun 1937

AKBAL, Memet Fuat- Oktay, (Söyleşenler), “Melih Cevdet Anday Konuşuyor”, **Gösteri**, S.46, Eylül 1984

ANDAÇ, Feridun, “Anday Romanının Kurgusu”, **Tömer Çeviri Dergisi**, S.7, Kış 1995-Bahar 1996

ANDAY, M, C,-Yücel, Tahsin-Kutlu, Nuran-Benk, Adnan (Söyleşiye Katılanlar), “□ ile Δ Arasında Melih Cevdet Anday”, **Çağdaş Eleştiri**, S.2, Nisan 1982

ANDAY, Melih Cevdet Anday, **Yiten Söz**, Adam Yayınları, İstanbul 1992

ANDAY, Melih Cevdet, “Çimen Yaprakları”, **Akşam**, S.12761/32, 12 Nisan 1954

ANDAY, Melih Cevdet, “Orhan Veli'nin Ardından El Ele”, **Son Yaprak**, 1 Şubat 1951

ANDAY, Melih Cevdet, “Ozanların Yaşı”, **Gösteri**, S.13, Aralık 1981

ANDAY, Melih Cevdet, “Şiir Hakkındaki Yazılara Dair”, **Yeni S. E. S. (Sanat, Edebiyat, Sosyoloji)**, S.6 (10), Temmuz 1941

ANDAY, Melih Cevdet, “Yılın Son Günleri”, **Cumhuriyet**, 30 Aralık 1983

ANDAY, Melih Cevdet, **Akan Zaman Duran Zaman I**, Adam Yayınları, İstanbul 1984

ANDAY, Melih Cevdet-Kanık, Orhan Veli-Rifat, Oktay-Eyüboğlu, Sabahattin (Söyleşenler), “Aramızda Bir Konuşma: Şiirde Aydınlik”, **Yaprak**, S.4, 15 Şubat 1949

ASILTÜRK, Bâki, “Brueghel'den Yansıyan Uyum (Melih Cevdet Anday'ın 'Güneşte' Şiirinin Anlam ve Yapı Ekseninde Çözümlemesi”, **Gösteri**, S.245, Ocak 2003

DURBAŞ, Refik-ÖZKAN, Abdullah, **Cumhuriyetten Günümüze Türk Şiiri Antolojisi**, Boyut Yayınları, İstanbul 1999

DURMUŞ, Mitat, “Anday Şiirinde Nesnenin Yadsınması ve Anlamın İtilmesi İzleğinin Poetik Söyleme Dönüşümü”, **Türk**

Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, 2, 2008

DURMUŞ, Mitat, "Melih Cevdet Anday'ın Şiirlerinde Bireysel Őznenin Belleksel Varoluğu Bağlamında Zaman İzleği", **Türkoloji Dergisi**, C.XVI, S.2, 2003

DURMUŞ, Mitat, "Yaşamsal ve Metinlerarası Bağlamda Melih Cevdet Anday Şiirinin Kaynakları", **Turkish Studies**, Volume 4/1-II, Winter 2009

DURMUŞ, Mitat, **Melih Cevdet Anday'ın Şiir (Ç)evreni**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2011

DURMUŞ, Mitat, **Melih Cevdet Anday'ın Şiirleri ve Şiir Sanatı**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2004

ENVER, Ercan (hızl.), **Varlık'ta İlk İmzalar**, Varlık Yayınları, İstanbul 2003

ERTOP, Konur (Söyleşen), "Melih Cevdet Anday Şiir Dünyasını Anlatıyor", **Gösteri**, S.132, Kasım 1991

FUAT, Memet, **Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi**, Adam Yayınları, İstanbul 2002

KABACALI, Alpay, **Ölümsüzlük Yolunda Melih Cevdet Anday**, Pen Yazarlar Derneği, İstanbul 1991

KAHRAMAN, Hasan Bülent, "Melih Cevdet Anday Şiirinde Temel İzlekler: Descartes'çı Düşünce ve Sorunsalları Açısından Bir Yaklaşım", **Sombahar**, S.23, Mayıs-Haziran 1994

KAHRAMAN, Hasan Bülent, "Söz, Yazı (Eleştirel) Okuma: Sihir mi ki, Büyü mü ki, Fal mı ki? Şiir Üstüne Bir Yorum Denemesi", **Varlık**, S.1096, Ocak 1999

KAYIRAN, Yücel, "'Güneşte' Dolayısıyla Melih Cevdet Anday'ın Şiirinde Özne Kavramı", **Adam Sanat**, S.80, Temmuz 1992

KAYNARDAĒ, Arslan, "Denemeci ve Düşünür Yönleriyle Melih Cevdet Anday", **Cumhuriyet-Kitap**, S.671, 26 Aralık 2002

KOÇAK, Cemil, "İki İttihatçının İtirafı (Ethem Ruhi Balkan ve Kadri Raşid Anday'ın Hatıraları Üzerine)", **Tarih ve Toplum**, S.44, Ağustos 1987

KOÇAK, Orhan (Söyleşen), "Melih Cevdet Anday'la Söyleşi", **Defter**, S.10, Haziran- Ekim 1989

KOÇAK, Orhan, "Anday'da Duygu ve Resim", **Sombahar**, S.23, Mayıs-Haziran 1994, s.29-36

KOÇAK, Orhan, "Hep Sonrası: Anday'ın Şiirinde İmge", **Semender**, S.1, Yaz 1995

KOÇAK, Orhan, "Melih Cevdet Anday'ın Şiirinde Ten ve Tin I", **Defter**, S.10, Haziran-Ekim 1989

KOÇAK, Orhan, "Melih Cevdet: İkinci Yeni'den Sonra", **Defter**, S.14, Temmuz-Kasım 1990

MUTLUAY, Rauf, **Tanzimat'tan Günümüze Kadar Türk Şiiri**, İstanbul 1973

NECATİGİL, Behçet, **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**, Varlık Yayınları, İstanbul 1985

OKTAY, Ahmet, **Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı (1923-1950)**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993

ORAL, Zeynep, **Sözden Söze**, Cem Yayınevi, İstanbul 1990

OSMANOVA, B., **Melih Cevdet Anday'ın Hayatı ve Yaradıcılığı**, Azərneşr, Bakû 1979

ÖZCAN, Emin M., "Jean-Paul Sartre ve Melih Cevdet Anday Tiyatrolarında Toplumsal Özne Olarak Birey", **Littera**, C.7, 1996

S.(abahattin) E.(yüboğlu)- M.(elih) C.(evdet) A.(nday), "Şiir Münakaşalarına Malzeme", **Varlık**, S.321, Nisan 1947

SAÇLIOĞLU, Mehmet Zaman, **A'dan Z'ye Melih Cevdet Anday**, Yapı Kredi Yayınları (*Kitaplık*, S.67, Aralık 2003 eki), İstanbul 2003

Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, YKY, İstanbul 2001

TİMURÖĞLU, Vecihi, **Melih Cevdet Bilge ve Duyarlı**, Prospero Yayınları, Ankara 1994

ÜSTER, Celal (Söyleşen), "Melih Cevdet Anday, Doğuşunun 50. Yılında 'Garip' Akımını Anlattı", **Cumhuriyet-Kitap**, S.81, 12 Eylül 1991

YÜKSEL, Ayşegül, **Yapısalcılık ve Bir Uygulama Melih Cevdet Anday Tiyatrosu**, Gündoğan Yayınları, Ankara 1995

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/melih-cevdet-anday-muzaffer-melih-anday/?pdf=5195> adresinden erişilmiştir